
Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 7. junij 2013

SPLOŠNA MATURA

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Kiparsko oblikovanje v prazgodovini**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	paleolitik: ♦ 1	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	neolitik: ♦ 2 ♦ 4	
	2	kovinske dobe: ♦ 3 ♦ 5	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ Wilendorfska Venera	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	3	tri od: ♦ močna stilizacija ♦ idol ♦ simbol plodnosti ♦ poudarjena rodila ♦ peščenjak, pobarvan z rdečo okro	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	kovanje, ena od: ♦ železo ♦ baker	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	1	rezljanje, ena od: ♦ kamen ♦ kost	
	1	modeliranje, ena od: ♦ glina ♦ ilovica	
	1	torevtika, ena od: ♦ bron ♦ plemenite kovine	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	2	dve od: ♦ pot sonca ♦ večnost ♦ minevanje ♦ menjavanje časovnih ciklov ♦ koledar	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

2. naloga: Grško in rimsko antično slikarstvo

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ črnofiguralni slog	
	1	♦ rdečefiguralni slog	
	1	♦ slikarstvo na beli podlagi	
	1	ena od: ♦ amfora ♦ krater ♦ lekitos ♦ kiliks	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ freska	
	1	♦ mozaik	
	1	♦ enkavstika	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	2	ena od: ♦ freska – slikanje na sveži omet ♦ mozaik – vstavljanje drobnih kamenčkov v omet ♦ enkavstika – mešanje pigmenta s čebeljim voskom	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	2	dve od: ♦ Herculaneum ♦ Pompeji ♦ Rim	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	♦ bitka (Aleksandra Velikega) pri Issu	
	1	♦ zgodovinski motiv	
	1	ena od: ♦ Grki premagajo Perzijce. ♦ Perzijski vladar Darej z roko ukaže umik in s tem prizna poraz.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	1	♦ fajumski portreti	

3. naloga: Razvoj kupole v arhitekturi od mikenske do bizantinske umetnosti

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika 1: umetnost preseljujočih se ljudstev/vzhodnogotsko kraljestvo ♦ Slika 2: rimska antika ♦ Slika 3: bizantinska umetnost ♦ Slika 4: mikenska kultura/bronasta doba 	4 pravilne navedbe 3 točke, 3 pravilne navedbe 2 točki, 2 pravilni navedbi 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	3	Slika 1: <ul style="list-style-type: none"> ♦ B ♦ D Slika 2: <ul style="list-style-type: none"> ♦ A ♦ F Slika 3: <ul style="list-style-type: none"> ♦ E ♦ G Slika 4: <ul style="list-style-type: none"> ♦ C ♦ H 	7 – 8 pravilnih navedb 3 točke, 5 – 6 pravilnih navedb 2 točki, 4 – 3 pravilne navedbe 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ sedmim planetarnim božanstvom	
	1	♦ v času cesarja Hadrijana	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ nebesni svod ♦ simbol nebeškega kraljestva ♦ harmonična urejenost vesolja 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ središčni ali centralni tip	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ grobnica ♦ mavzolej ♦ krstilnica ♦ dvorna kapela 	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	♦ rimska/antična tradicija	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ germanski šotor/jurta ♦ ponjava 	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Tloris temelji na grškem (enakokrakem) križu. ♦ 5-kupolna zasnova nad križiščnim kvadratom in kraki ♦ opečna gradnja 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

4. naloga: Spremembe v kiparstvu med romaniko, gotiko in renesanso

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ Poslednja sodba	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	3	tri od: ♦ hierarhično razmerje med osebami ♦ ujetost v arhitekturni okvir ♦ nizek relief ♦ shematizirana telesa ♦ tanki udi ♦ neproporcionalna telesa ♦ simetrija kompozicije ♦ sporočilnost: verska poučnost in vzgojnost ♦ poudarjene geste ♦ podrejenost arhitekturi	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	4	štiri od: Križani na sliki 2 sodi v romaniko: ♦ vzporedne gube oblačila ♦ štirje žebli ♦ zmagoslavni Kristus ♦ Križani, upodobljen živ Križani na sliki 3 sodi v gotiko: ♦ vejnati križ ♦ mrtvi Kristus ♦ trpeč, krvav, ekspresiven izraz telesa in obraza ♦ poudarjeno trpljenje	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ Marijino oznanjenje	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	1	♦ Obiskovanje	
	2	dve od: ♦ figure so oble, polne, izražajo živost ♦ elegantna drža ♦ drobne roke ♦ majhna glava ♦ gotski kontrapost ♦ S-linija ♦ poudarjena je telesnost, draperija ♦ komunikacija med osebami ♦ čustveni izraz ♦ individualnost obraza	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ David	
	1	♦ Donatello	
	1	♦ klasična antika	
Skupaj	3		

5. naloga: Razvoj profane arhitekture v renesansi

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ palača ♦ mestna palača ♦ podeželska vila ♦ grad 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Michelozzo ♦ Leon Battista Alberti ♦ Filippo Brunelleschi 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Mestna palača je bila namenjena premožnim meščanom. ♦ Je trinadstropna stavba, tloris je pravokotnik, z notranjim dvoriščem. ♦ Poudarjeno je zunanje, ulično pročelje, notranje pročelje pa je povezano z vrtovi. ♦ Gradnja iz kamnitih kvadrov, izklesanih v različnih oblikah in velikostih. ♦ Uravnotežena gradnja, rustika, okras pročelja so pilastri, zidci. 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	1	♦ Andrea Palladio	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Je arhitekt v obdobju manierizma. ♦ Raziskuje izrazno moč nasprotij, zaprto stavbno telo s kolonadami pred njim. ♦ Močna svetloba in senca, obložena pročelja s kipi in barvnimi polji. ♦ Naslonil se je na klasiko, uporaba zlatega reza. ♦ Ponavljajoči se vodilni motiv je svetiščno čelo, elemente svetišč prenese v profano arhitekturo. ♦ Zgleduje se po rimskem Panteonu. ♦ Povezava arhitekture z naravo. ♦ Uporablja geometrijska načela. 	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	2	renesančne prvine gradnje, dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ kvadratni tloris ♦ notranje dvorišče s parkovno ureditvijo ♦ velika pravokotna okna ♦ venčni zidec kot okras stene ♦ reprezentančni portali ♦ obrambni elementi postanejo del dekoracije na fasadi ♦ arkadna dvorišča 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	1	srednjeveška prvina, ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ štirje obrambni stolpi ♦ konzole 	

		<ul style="list-style-type: none"> ♦ dvižni most ♦ obrambni jarek ♦ strelne line 	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	♦ slavolok	
	1	♦ Koper	
Skupaj	2		

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2

1. naloga: Baročna umetnost in pojem celostne umetnine

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ Rim	
	1	♦ 17. stoletje	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Vzdolžni tloris. ♦ Ob glavni ladji so na obeh straneh stranske kapele. ♦ Na stičišču glavne in prečne ladje je kupola. ♦ Pročelje prehaja iz konveksnih v konkavne oblike. ♦ Pročelje je okrašeno s stebri ali pilastr. ♦ Pročelje je dvodelno. ♦ V notranjosti bogat slikarski in kiparski okras, ki se staplja z arhitekturo. ♦ Uresničeno je načelo celostne umetnine. ♦ Izstopajoči rizalit. ♦ Poudarjena je središčna os. 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ Gian Lorenzo Bernini	
	1	♦ Zamaknjenje sv. Terezije	
	1	♦ Cerkvena kapela (kapela Cornaro v cerkvi Santa Maria Della Vittoria v Rimu), v katero pada svetloba skozi visoko postavljeno okno, na obeh stranskih stenah kapele sta navidezni loži z osebami, ki opazujejo dogajanje	
	1	♦ Celostna umetnina vključuje arhitekturne, kiparske in slikarske prvine, ki jih dopolnijo svetlobni učinki. Z njimi se prepletejo še vtisi iz glasbene in besedne umetnosti.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ Caravaggio	
	1	♦ Bakh	
	2	dve od: ♦ slikanje po modelih z ulice ♦ žanrsko vzdušje svetopisemskega ali antičnega motiva ♦ chiaroscuro ♦ naturalizem v upodobitvah	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ baročni dvorec	
	1	ena od: ♦ celostna umetnina ♦ bogata arhitekturna dekoracija ♦ iluzionistične poslikave ♦ vzdolžna zasnova s simetričnimi krili ♦ vključuje geometrično zasnovan francoski park ♦ prostorska os	
Skupaj	2		

2. naloga: Primerjava teženj rokokojskega in neoklasicističnega slikarstva

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ Mme Pompadour	
	1	♦ Napoleon	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ Gilles/Pierrot	
	1	ena od: ♦ junak iz comedie dell'arte ♦ melanholični nesrečni zaljubljenec ♦ osleparjeni ljubimec ♦ galantna ljubezen	
	1	♦ Marat	
	1	ena od: ♦ revolucionar, ki je umorjen ♦ mučeniška smrt kot posledica političnih idej	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ akt/odaliska	
	1	ena od: ♦ lahkomišelnost, živahnost, razigranost, sproščenost ♦ predajanje brezdelju in čutnim užitek ♦ eleganca in lagodje na dvoru ♦ ljubezenske igre	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ akademizem	
	1	♦ orientalizem	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	2	dve od: ♦ jasna linija ♦ natančni obrisi ♦ idealizacija ♦ stroga, skladna kompozicija ♦ sijajne površine ♦ barvni nanosi zglajeni	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	1	♦ Franc Kavčič	
	1	ena od: ♦ moralno sporočilo, nauk ♦ didaktičnost, poučnost	
	1	ena od: ♦ slika kaže plemenite značaje ♦ modrost in skromnost Fokionove žene	
Skupaj	3		

3. naloga: Dinamika arhitekturnega dogajanja v 19. stoletju

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ neoklasicizem	
	2	dve od: ♦ posnemanje antične arhitekture (propileje, slavolok) ♦ gradnja javnih ustanov kakršne so knjižnice, sodišča, parlamenti ♦ uporaba antičnih stavbnih elementov: steber, preklada, lok, timpanon	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	ena od: ♦ historizem ♦ neoslogi	
	2	dve od: ♦ Pomembnim stavbam so nadeli podobo preteklih obdobij. ♦ Oživljali so oblike iz romanike, gotike, renesanse, baroka. ♦ Arhitekti so uporabljali nove materiale: jeklo, steklo, beton. ♦ Izbor sloga glede na namembnost stavbe.	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ Eifflov stolp v Parizu	
	1	♦ inženirska arhitektura	
	1	♦ lito železo	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ nebotičnik	
	1	♦ Amerika	
	1	ena od: ♦ pomanjkanje prostora v mestu ♦ nove tehnične možnosti, ki so se ponujale z razvojem industrije ♦ ambicija po gradnji modernih stavb, ki bi izstopale v prostoru ♦ novi tip stavb	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ Vladimir Šubic	
	1	♦ poslovno-stanovanjski objekt	
	1	ena od: ♦ Funkcionalizem je arhitekturni slog prve polovice 20. stoletja. ♦ Oblika stavbe upošteva namembnost in poudarja konstrukcijo.	
Skupaj	3		

4. naloga: Človeško telo in njegove upodobitve v modernizmu

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ secesija	
	1	♦ Gustav Klimt	
	1	♦ Portretirankino telo se spreminja v stilizirane linije vegetabilnih oblik in ploskovite dekorativne vzorce.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	ena od: ♦ bizantinska umetnost ♦ egipčanska umetnost	
	1	♦ mozaik	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ z uporabo čistih komplementarnih barv	
	1	♦ fauvizem	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ dadaizem	
	1	ena od: ♦ abstraktna sestava organskih likov ♦ večplastnost in raznobarnost likov ♦ naključna razpostavitve likov ♦ igrivost, asociativnost oblik ♦ kolaž	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	♦ Jakob Savinšek	
	1	ena od: ♦ abstrahiranje ♦ stiliziranje ♦ poenostavljanje	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	1	♦ Andy Warhol	
	1	♦ popart	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.7	1	♦ sitotisk s šablono po časopisni fotografiji	
	1	ena od: ♦ Umetnik ustvarja portrete slavnih osebnosti po časopisnih fotografijah, zato se njegova umetnost zbližuje z množično kulturo. ♦ Umetnik večkrat odtisne podobo. ♦ S ponavljanjem in multipliciranjem upodobitve, ki ni nikoli povsem enaka, se spreminja njena vsebina.	
Skupaj	2		

5. naloga: 20. stoletje modernističnih sprememb

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ fauvizem: slika 1	
	1	♦ kubizem: slika 3	
	1	♦ futurizem: slika 4	
	1	♦ ekspresionizem: slika 2	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	♦ Pablo Picasso	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ Kubizem zavrne do tedaj veljavna načela posnemanja stvarnosti. ♦ Predmete razstavlja na nepravilne, geometrizirane oblike. ♦ Telo želi prikazati z vseh strani, tako da na isti ploskvi sestavi poglede na različne dele telesa. ♦ Vpelje kolaž kot novo tehniko. ♦ Deformira obliko pod vplivom afriške umetnosti.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	1	♦ mobili	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ lahki materiali ♦ tanka žica ♦ plastika ♦ pleksi steklo	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	♦ Skupina OHO	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ instalacija ♦ performans ♦ bodyart ♦ arte povera ♦ reizem ♦ land art	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	♦ slovenski konstruktivizem	
	1	♦ Avgust Černigoj	
Skupaj	2		

Skupno število točk: 60

DEL B**Splošna navodila za ocenjevanje**

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o izbranem likovnem delu	ime umetnika, naslov izbranega likovnega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	opis motiva in navedba ter opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (barva, svetloba, perspektiva, prostornina, masa) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	4 točke
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in strukturo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3–4 točke	
3. vsebinska razčlemba	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	4 točke
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3–4 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano likovno delo; razlaga ni jasna	1–2 točki	4 točke
	celovita navedba okoliščin in smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi ter jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna	3–4 točke	
5. opredelitev odnosa do likovnega dela	zapis odnosa o izbranem likovnem delu	1–2 točki	4 točke
	smiselna opredelitev odnosa do izbranega likovnega dela z utemeljitvijo	3–4 točke	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1**6. naloga**

EO	Rešitev
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Miron (delujoč ok. 470–440 pr. n. št.), Metalec diska (Diskobolos), ok. 450 pr. n. št. (5. stoletje pr. n. št.), marmorna rimska kopija po izvorniku iz bronu, v = 155 cm (kip velikih mer), Museo Nazionale Romano, Rim, klasična starogrška umetnost
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kip je prostostoječa polna plastika, upodobitev mladega atleta v gibanju, ki se pripravlja, da bo vsak hip zagnal disk. ♦ Umetnik je izbral trenutek, v katerem je nazaj iztegnjena roka obstala, zato da bi se bliskovito zavihnil naprej in zalučala disk. ♦ Prikazan je v času zamrznjen trenutek, preden disk odleti iz atletove roke. V tej drži se stikata konec zamaha in začetek samega meta. ♦ Atletovo telo je uvito, roka dvignjena, vse mišice napete, vene na roki izstopajoče od telesnega napora. ♦ Kip je mojstrska študija mišične napetosti in gibanja. ♦ Miron velja za začetnika in velikega mojstra dinamične upodobitve telesa. ♦ Mironov bronasti izvornik je izgubljen, vendar ga lahko prepoznamo v več kakor 20 rimskih marmornatih kopijah, ki se med seboj nekoliko razlikujejo.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Uporaba bron je omogočila bolj razgibane oblike in obogatila kiparstvo z novimi izraznimi učinki. ♦ V klasičnem obdobju starogrške umetnosti je bilo človeško telo izhodišče za preučevanje velikostnih odnosov med telesnimi deli, določenimi s pravilom, ki mu pravimo kanon. O njem je prvi teoretično razpravljal Poliklejt in ga uresničil s svojim Doriforom (Kopjenoscem). ♦ Razmerje proporcev človeškega telesa je bilo določeno z merami, ki se nanašajo na velikost glave proti telesu v razmerju 1 : 7 ali velikost dlani proti celotni višini telesa 1 : 10. ♦ Grki so bili prepričani, da se je treba izogniti grobostim in nepravilnostim iz narave ter z uravnoteženo simetrijo in pravilnimi razmerji podati duševno lepoto. ♦ Upodobljene like, predvsem mlade moške, so pojmovali za idealne človeške tipe.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Metalec diska spada v vrsto upodobitev atletov, kiparske ikonografske teme, ki je bila zelo priljubljena v klasičnem obdobju grške umetnosti. ♦ Metanje diska je bilo ena izmed tekmovalnih veščin pentatlona (peteroboja), ki je vključeval skok v daljavo, metanje kopja, metanje diska, tek in rokoborbo. Tekmovanja so se zvrstila v enem dnevu in so bila ena izmed disciplin na olimpijskih igrah. V njih so se pomerili najbolj veščji in močni atleti, ki so lahko zdržali velik telesni napor. ♦ Urjenje pentatlona je bil del vojaškega služenja, saj naj bi vsaka izmed veščin urila vse spretnosti, ki naj bi jih vojščak v boju potreboval. ♦ Atletska telesa pentatloncev so veljala za lepša in skladnejša od teles atletov, ki so se urili samo v eni disciplini. ♦ Na stotine kipov golih moških atletov, junakov in božanstev je nastalo zato, da bi krasili tempeljske četrti, športne stadione in mestne trge. ♦ Po vsej verjetnosti je bilo atletovo golo telo posneto po resničnem športniku, zmagovalcu olimpijskih ali kakšnih drugih tekmovanj.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Med prvimi kiparji, ki je upošteval grški kanon, je bil Miron iz Eleutere, ki je ustvarjal med letoma 470–440 pr. n. št. ter spada ob Poliklejtu in Fidiji med najznamenitejše kiparje klasične grške antike. ♦ Delal je skoraj izključno v bronu in najbolj zaslovel z upodobitvami atletov, med katerimi je rimski zgodovinar Plinij poudaril prav Diskobola kot eno najznamenitejših Mironovih del. ♦ Pri njegovem delu so pisci v antiki občudovali pretehtane proporce in realistični čut. ♦ Zapuščina antičnega Rima, ki je bil glavni dedič antične Grčije, je navdahnila humanizem in renesanso v 15. in 16. stoletju. ♦ Iz rimskih kopij grških izvirnikov so se učili ter z njimi primerjali svoje delo umetniki visoke renesanse (Michelangelo) in manierizma (Giambologna). ♦ Dinamična upodobitev, poseganje v prostor in ulovljeni trenutek pa so značilnosti enega največjih baročnih kiparjev Giana Lorenza Berninija. ♦ Arheološka izkopavanja ob koncu 18. in v 19. stoletju so pripomogla k novim razlagam in pogledom na grško umetnost v neoklasicizmu (Antonio Canova). ♦ Tip atletsko razvitega idealnega moškega je bil priljubljen na propagandnih plakatih v času nacizma.
5	(Osebno mnenje o umetnici z utemeljitvijo)

7. naloga

EO	Rešitev
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Pol, Jean in Herman iz Limbourga (bratje Limbourg) (rojeni ok. 1380, vsi umrli za kugo istega leta 1416), Sijajni horarij vojvode Berryjskega (orig. Les Très riches Heures du Duc de Berry), 1413–1416 (15. stoletje), iluminacija na pergamentu (miniaturno/knjižno slikarstvo), posamezna iluminacija 24,1 x 15,3 cm (slika malih mer), Musée Condé, Chantilly, Francija, pozna gotika, mednarodni gotski slog
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Sijajni horarij vojvode Berryjskega je bogato okrašena zbirka molitev, zbranih za vsako uro v dnevu, zato se tudi imenuje »bogate ure«. ♦ Celoto sestavlja 206 izjemno kakovostnih listov s 65 miniaturnimi in 66 velikimi iluminacijami, ki jih dopolnjujejo številne okrašene inicialke. ♦ Rokopis je izjemno bogato iluminiran, vrhunec pa je 12 celostranskih upodobitev mesecev. ♦ Na teh listih je oblikovano likovno polje splošne oblike: pokončen pravokotnik z gornjim polkrožnim zaključkom. ♦ V navidezni polkrogli neba so upodobljena astrološka nebesna znamenja, ki se pojavijo tisti mesec (npr. v maju bik in dvojčka), in sončni voz, ki potuje po nebu. ♦ Pod obokom neba so naslikani bogati prizori z značilnimi opravili za tisti mesec pred natančno

	<p>razčlenjenim krajinskim ozadjem.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Iluzijo prostorskega poglobljanja so slikarji ustvarili z natančnimi detajli in nesistematično, predvsem z zmanjševanjem figur glede na njihovo navidezno odmaknjenost od gledalca. ♦ Na podobah se jasno izrisujejo prostorski plani, prednji, srednji in zadnji. ♦ Kompozicije so skrbno grajene, z gradovi v ozadju osrediščene, velikokrat tudi s težnjo po uravnoveženosti in simetriji. ♦ Zelo natančno so upodobljena sodobna oblačila in stavbe v ozadju, ki jih vse lahko prepoznamo. ♦ Liki izražajo prefinjenost dvornega življenja in barvna paleta je v pastelnih odtenkih. Uporaba bogatih, svetlih barv se kombinira z natančnim opazovanjem narave. ♦ Slikarji sledijo tradiciji severnega slikarstva, kar je očitno zaradi ljubezni do nadržanosti in opazovanja narave. ♦ V delu bratov Limbourg je opaziti nekaj vplivov italijanskega slikarstva, posebno toskanskih slikarjev iz 14. st. (Simoneja Martinija, Taddea Gaddija, krajinskih študij Pietra in Ambroggia Lorenzettija). ♦ V delavnici bratov Limbourg so za izdelavo tega rokopisa uporabljali najfinejše čopiče in drage pigmente ter povečevala, zaradi česar delo slovi po izbrušenih detajlih.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Dvanajst upodobitev mesecev predstavlja koledarski del horarija. Prikazovanje mesecev z za tisti mesec značilnimi opravili je bilo v srednjeveški umetnosti ustaljena praksa. ♦ Predstavitve mesecev so vsebinsko celovite kompozicije, sestavljene iz arhitekturnih vedut, večfiguralnih skupin in krajinskih prizorišč, ki odsevajo spreminjanje letnih časov. ♦ Tako so pred nami celovito predstavljeni žanrski prizori dejavnosti, značilnih za tisti mesec, hkrati pa različni opravki v zvezi z vojvodom Berryjskim. ♦ Na upodobitvah se menjajo prizori iz življenja kmetov in aristokracije. Iz detajlov lahko razberemo veliko podatkov o takratnem življenju, od oblačenja do plemiških slovesnosti in kmečkega dela. ♦ Celota je idealiziran prikaz miru in izobilja, čeprav je bila v času, ko je delo nastalo, stoletna vojna na vrhuncu. Slavi posvetno življenje, kakršno je doživljala od širše družbe izolirana elita. ♦ V ozadju upodobitev prepoznamo gradove, ki jih je imel v lasti vojvoda Berryjski. ♦ Več strani v koledarju je posvečenih dvornemu življenju. Vzdušje na sliki je polno prefinjene elegance, lahkotno, uživaško in veselo. ♦ Januar prikazuje vojvodo Berryjskega pri slavnostni pojedini. To je edini skupinski prizor v interierju, ki upodablja januarski običaj poklanjanja daril in praznovanja s portretom vojvode. ♦ Maj upodablja praznovanje prvega maja, ki je bilo razširjeno med aristokracijo po vsej tedanji Evropi. To je starodavni poganski obred slavljenja začetka pomladi, v katerem mora ena oseba nositi zeleno opravo, drugi pa so okrašeni s svežim zelenjem.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Sijajni horarij je podoben drugim plemiškim horarijem tistega čas, ki so vključevali molitve v tedenskih sklopih, vendar so bile v običajne horarije vpletene zgodbe iz življenja svetnikov ali zasebne molitve in naročnikove prošnje. ♦ Sijajni horarij ima namesto tega zelo bogate iluminacije, kakor da so ustvarjalci te knjige želeli vidno ustvariti prestižen objekt za strastnega zbiralca. ♦ Delo je nastalo v srednjeveškem skriptoriju, ki so ga vodili bratje Limbourg. ♦ Za pozni srednji vek je značilno, da so se skriptoriji selili iz samostanov v cehovske delavnice, kjer so postali družinska obrt. ♦ V tem delu so bratje Limbourg pripeljali gotsko slikarstvo do vrhunca in v številnih detajlih že nakazujejo renesančno upodabljanje narave. ♦ O bratih je znanih zelo malo podatkov. Umrli naj bi zelo mladi, še ne 30-letni, zaradi epidemije kuge. ♦ Sijajni horarij je po letu 1410 naročil vojvoda Berryjski, brat francoskega kralja Karla V. Bil je eden največjih poznavalcev in ljubiteljev umetnosti ter naročnikov likovnih del tedanjega srednjeveškega sveta. ♦ Zbiral je umetniška dela (npr. italijansko slikarstvo), antične kovance, geme in dragulje. Imel je veličastno zbirko knjig: astronomskih razprav, Bibliji, psalterijev, molitvenikov, zemljevidov in 15 horarijev. ♦ Bil je tako zapravljiv, da ob njegovi smrti – tudi on je umrl istega leta (1416) kakor bratje – ni bilo dovolj denarja za veličasten pogreb. ♦ Iluminacije Sijajnega horarija veljajo za odličen primer poznogotskega sloga, ki je cvetel na evropskih gradovih v začetku 15. stoletja. Zaradi razširjenosti mu rečemo mednarodni, zaradi družbene vezanosti pa tudi dvorski slog.
5	(Osebno mnenje o umetnini z utemeljitvijo)

8. naloga

EO	Rešitev
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Rafael (Raffaello Santi) (1483–1520), <i>Atenska šola</i>, 1508–1511 (16. stoletje), Stanza della Segnatura, Vatikanska palača, Vatikan, freska, 500 x 770 cm (slika velikih mer), visoka renesansa
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slikovna kompozicija Atenske šole je ujeta v polkrožni del stene pod obokom. ♦ Figuralni prizor ima arhitekturno ozadje iz stavbnih elementov in kiparskega okrasja antične arhitekture. ♦ Osebe so v skupinah, ki so prosto razpostavljene po prostoru – in se sproščeno gibljejo. ♦ Središče kompozicije sta osrednja lika, ki ju poudarja v središče postavljen arhitekturni obok nad njima. ♦ Vsi liki so zatopljeni v pogovor, poučevanje, kar razberemo iz retoričnih kretenj, in premišljevanje. ♦ Pri vsakem od njih je izražena človečnost, mirnost, vzvišenost in psihološka pronicljivost, kar natančno izriše njihov značaj. ♦ Poudarjena telesnost kaže na umetnikovo temeljito in brežhibno poznavanja človekove anatomije. ♦ Za iluzijo prostorskega poglobljanja je uporabljena linearna perspektiva, ki jo poudarja več elementov: ritmično poglobljeni arhitekturni loki, ožajoči se kvadratni tlakovci, pa tudi figuri spredaj v sredini, leva sloneča ob kamniti kladi in desna zleknjena na stopnicah, usmerjata gledalca proti središču. ♦ Kompozicija je simetrična, zato deluje zelo skladno in uravnoteženo ter vzbuja slovesno razpoloženje, polno plemenitosti in poduhovljenosti. ♦ Svetloba je jasna in zračna, enakomerno porazdeljena. Barve so nasičene in žareče. Uporabljena je tehnika freske.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Monumentalna stenska slika krasi zidove papeške sobe Stanza della Segnatura in je del širšega ikonografskega sklopa poslikave sobe. Vsebina se nanaša na štiri področja učenosti: teologijo, filozofijo, pravo in umetnost. ♦ Atenska šola naj bi bila alegorija filozofije, ki je postavljena v znamenito filozofsko šolo iz časa Periklejevih Aten. Zato sta na sliki v osrednjih nišah upodobljena kipa Apolona, zaščitnika umetnosti, in Atene, boginje modrosti. ♦ Za šolo je bilo značilno, da so filozofi med sprehajanjem po hodnikih razglabljali o temeljnih človeških resnicah. ♦ V središču sta Platon, ki drži v rokah svojo knjigo <i>Timeaus</i>. Poleg je njegov učenec Aristotel s svojo <i>Etiko</i>. Njune ideje pojasnujeta retorični kretnji: Platonova kretnja s prstom, ki kaže proti nebesom, saj je zagovornik abstraktnega idejnega sveta, in Aristotelova, ki kaže proti zemlji, saj je zagovornik materializma stvarnega fizičnega sveta. ♦ Obdajajo ju še drugi znameniti grški filozofi, predstavniki različnih šol (Sokrat, Epikur, Zenon, Pitagora, Heraklit, Diogen, Evklid, Zoraster, Ptolemej). Nekateri menijo, da sta predstavljena dva njihova idejna tabora: idealisti in empiristi. ♦ Rafael je vključil v kompozicijo portrete sodobnikov. Platon naj bi imel Leonardove poteze, Heraklit Michelangelove, Evklid Bramantejeve. Upodobil je svojega prijatelja, slikarja Sodomo, in sebe s črno baretko. ♦ Dejstvo, da je vključil podobe mnogih sodobnikov med znamenite filozofe, priča o novem pojmovanju – statusu, ki so ga likovni umetniki zasedli kot člani te učene družbe – akademije. ♦ Vsebina povzdiguje znanost in umetnost kot nekaj, kar prihaja od Boga, zato je postavljena v tempelj učenosti. ♦ Sliko razlagajo kot prisodobno sedmih svobodnih umetnosti, t. i. triviuma, ki ga predstavljajo slovnica, retorika in logika ali dialektika, ter quadrviuma – geometrije, aritmetike, astronomije in glasbe.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Freska je nastajala sočasno z Michelangelovo poslikavo stropa Sikstinske kapele in novogradnjo bazilike sv. Petra. ♦ Papež Julij II. je začel številne gradbene in umetniške projekte, zaradi katerih so v Rim poklicali najpomembnejše umetnike. Tako je mesto postalo vodilno umetniško središče visoke renesanse. ♦ Prvo Rafaelovo rimsko naročilo je bilo poslikava sobane Stanza della Segnatura, ki jo je naročnik papež Julij II. nameraval uporabljati kot knjižnico. ♦ Poslikava celotne sobe je bila utemeljena na kompleksni miselni shemi. Tondi na stropu s posebitvami Teologije, Poezije, Filozofije in Prava so v odnosu s prizori na stenah. ♦ Stanza della Segnatura je v času Leona X. postala študijska soba, v kateri so podpisovali

	<p>papeške razglase in dokumente, po čemer je soba tudi dobila ime.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika je odsev združevanja in povezovanja humanističnega neoplatonizma s sodobno krščansko tradicijo, ki je ustrezala politični prenovi Rima z novogradnjami, da bi mesto zasijalo kot prestolnica vesoljne Cerkve. ♦ Slikar je naglo zaslovel zaradi svojih slikarskih sposobnosti in značaja, ki ga zaznamujejo milina, lepota, plemenitost in eleganca. Podobne lastnosti izražajo njegove naslikane figure. ♦ Sicer sam potomec slikarja se je šolal pri Peruginu. Učiteljeve lepote figure in harmonične kompozicije je izpopolnil s poznavanjem sodobnih del; z duševno izraznostjo Leonarda da Vincija in Michelangelovo monumentalnostjo. ♦ Kljub temu da je umrl mlad, je zapustil obsežen opus, pri izvedbi katerega je sodelovala številna slikarska delavnica. ♦ Sočasno je izdeloval oltarne podobe, portrete, freske in kartone za tapiserije ter bil dekorater in arhitekt za rimske vile. Predvsem je bil priljubljen kot slikar čudovito lepih Madon. ♦ Bil je značilen predstavnik univerzalnega umetnika visoke renesanse, zato so mu Rimljani v poklon namenili grob v Panteonu. ♦ Imel je veliko naslednikov. Predstavljal je slikarski klasicizem, ki so ga občudovali francoski klasicisti v 17. in neoklasicisti v 18. stoletju. V 19. stoletju ga je slikar Dominique Ingres razglasil za ideal akademizma. ♦ Njegov slog je močno zaznaven v idealih lepčnosti pri nabožnih podobah še danes.
5	(Osebno mnenje o umetnici z utemeljitvijo)

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Rešitev
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Ivan Grohar, <i>Sejalec</i>, 1907 (začetek 20. stoletja), olje na platnu, 108,5 x 120 cm (srednje mere), Moderna galerija, Ljubljana (slika vključena v postavitev stalne zbirke v Narodni Galeriji, Ljubljana), slovenski impresionizem
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ V središču slike je moški lik, obrnjen s hrbtom proti gledalcu, ki hodi po diagonali od desnega spodnjega proti levemu gornjemu vogalu. ♦ Moški na sliki, sejalec s sejalnico in pokrivalom, v dolgih hlačah in beli srjaci z zavihanimi rokavi, se po padajoči diagonali ne spušča, temveč vzpenja. ♦ Osvetljen je s hrbtne strani, njegova senca pada diagonalno, v smeri hoje. ♦ Krajinsko ozadje je razdeljeno na diagonalne pasove, ki se barvno stopnjujejo od vijoličasto rdečkastih in okrastih tonov polja spodaj do zelenih tonov travnika in belih tonov skal zgoraj. ♦ Prizorišče je lokalno opredeljeno s kozolcem, ki je značilen za slovensko krajino. ♦ Bel pas skal z rahlo rdečkastim nadihom v zadnjem planu lahko predstavlja Kamnitnik, hrib na robu Škofje Loke, ki so ga slovenski impresionisti večkrat slikali. ♦ Za Groharja je značilna lopatična tehnika (polaganje barve na platno s slikarsko lopatico namesto s čopičem), ki ustvari na površini slike razbrazdano površino in prikazuje utripanje ozračja v trenutku, ko se prizor dogaja. ♦ Z mehčanjem ostrih obrisov predmetov slikar prikaže, da želi ustvariti enovit optični vtis in poudariti atmosfero, s čimer sledi modernim, impresionističnim načelom. ♦ Ker sta figura in ozadje naslikana z enakimi potezami, delujeta povezano, s čimer nam Grohar sporoča, da je narava sejalečev življenjski prostor.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ To je slika, ki povečuje sejanje kot kmečko opravilo. Predstavlja ga kot posebno poslanstvo, saj je od uspešne setve odvisna dobra žetev. ♦ Sejalec je bil predstavnik značilnega, kmečkega poklica, s katerim se je v tistem času večinsko preživljal slovenski narod. ♦ Groharjeva slika je kmečki žanr, ki pa ima tudi višji pomen, saj so mladi umetniki, generacija slovenskih impresionistov, želeli, da bi se njihova napredna, mlada umetnost kot plodna setev razrasla med občinstvom. ♦ Slika nosi pozitivno sporočilo, saj sejalec zmagovito kljubuje padajoči diagonali. Ker liku ne vidimo obraza in ga slikar ni portretno individualiziral, se gledalec z njim zlahka identificira. S pozitivnim sporočilom prebuja pri gledalcu narodno samozavest.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slikar si je pri izdelavi slike pomagal s fotografijo, ki jo je posnel škofjeloški fotograf August Berthold leta 1906 ter kaže sejalca s hrbtne strani s kozolcem in Kamnitnikom v ozadju.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Grohar je <i>Sejalca</i> najprej razstavil leta 1907 v Trstu na 1. slovenski umetniški razstavi, nekaj mesecev zatem, ko je slika nastala. Takoj je vzbudila pozornost pri kritiki, ki jo je opredelila kot izjemno uspešno delo. ♦ Ta slika je z razumljivim motivom omogočila sprejem nove, moderne umetnosti, slovenskega impresionizma, pri širšem občinstvu. ♦ Že ob prvi razstavi v Trstu je bilo delo namenjeno za državni odkup, a ga je slikar tako visoko cenil, da je ostalo v njegovi lasti, saj ni hotel popustiti pri ceni. ♦ Zaradi odmevnosti prvega <i>Sejalca</i> je Grohar motiv naslednje leto ponovil, le da ga je postavil namesto v ležeč v pokončen pravokotnik. Dopolnil ga je z masivnim okvirjem iz tolčene pločevine, ki pokončni lik obda, kakor so okvirjeni svetniki na bizantinskih ikonah. S tem je sejalec začel spominjati na svetniški lik. ♦ Škofjo Loko, kjer so se v letih med 1902 in 1906 naselili slovenski impresionisti, ki v Ljubljani niso našli razumevanja za svoje delo, imenujemo slovenski Barbizon po mestecu na robu Fontenbleaujskega gozda, kjer so se naselili mladi umetniki, ki so sredi 19. stoletja zapustili Pariz in se usmerili v slikanje narave. ♦ Motiv sejalca se je širše uveljavil v francoski umetnosti v času realizma. Poleg Françoisa Milleta ga je večkrat upodobil tudi Vincent van Gogh. Motiv je odmeval tudi v kiparstvu. Zelo priljubljen je postal v slovenski umetnosti in je eden pogostejših v 20. stoletju. ♦ To je najpomembnejša Groharjeva slika, ki je v 20. stoletju postala »ikona« slovenskega modernizma in utelesitev slovenskega nacionalnega mita.
5	♦ (Osebno mnenje o umetnini z utemeljitvijo)

7. naloga

EO	Rešitev
1	♦ Walter Gropius, Bauhaus, 1925–1926 (tudi dvajseta leta 20. stoletja), Dessau, Nemčija, železobetona, steklo in jeklo, moderni slog ali funkcionalizem (tudi zgodnja modernistična arhitektura)
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Šolsko poslopje Bauhausa sestavljajo trije veliki, med seboj povezani stavbni bloki. Gropius je zelo preiščeno razdelil dele stavbe po dejavnostih, ki naj bi v njih potekale, in vsakega od njih oblikoval drugače, zato so tri krila, ki sestavljajo celoto, razpostavljena izrazito asimetrično. ♦ Celoto sestavljajo: povsem stekleno trinadstropno krilo z delavnicami, drugi del je prav tako trinadstropni blok, namenjen poklicni šoli in členjen s strogimi vrstami oken, tretji del pa je petnadstropni stolpič s študentskimi sobami, ki z izstopajočimi balkoni daje kompleksu osrednji grafični poudarek. ♦ Dvonadstropni most s prostori za administracijo povezuje delavniški blok s šolskim. Enonadstropna stavba z dvorano, odrom in jedilnico pa povezuje delavniško krilo s stolpičem s študentskimi sobami, sestavljenim iz 28 enot, velikih po 20 m². ♦ Gropiusove oblikovalske novosti so izhajale iz tehnoloških možnosti. Z železobetonskimi konstrukcijami in steklom je spremenil pojmovanje stene, ki zdaj postane prozorna. Gradnja ne skriva svoje konstrukcije; prozorna stena kaže zgradbo jeklenih nosilcev v ozadju. ♦ Okna dobijo drugačno vlogo. Steklena zavesa povezuje zunanjščino stavbe z njeno notranjščino. ♦ V celotnem kompleksu prevladujejo svetli toni, ki ustvarjajo oster kontrast s kovinskimi okviri v temni barvi. Za barve sten v notranjščini je bila narejena preiščena študija, da so bile z njimi označene razlike med nosilnimi in maskirnimi elementi brez podporne funkcije, s čimer je bila poudarjena konstrukcija stavbe. ♦ Tehnološko je stavba najsodobnejša gradnja tistega časa: skelet je iz armiranega betona (železobetona) s polnilom iz opeke, stropi so v pritličju dežnikasto podprti in ravna streha ima asfaltno prevleko, da je po njej mogoče hoditi. ♦ Pomembna novost so tudi ravne strehe, ki s tem, da so pohodne, pridobijo dodatno uporabnost. ♦ Stavba je logična in na pogled lepa.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Osnovna struktura Bauhausa je iz jasnih in skrbno preiščenih sistemov stavbnih kril, ki se med seboj povezujejo in vsebinsko vklaplajo v delovanje šole. Stavba je načrtovana kot serija enot, ki imajo vsaka svojo posebno funkcijo. Tako dobesedno izraža program šole, ki je poudarjal prepletenost obrtniškega in industrijskega dela ter različnih zvrsti umetnosti. ♦ Upravni pisarniški del je v sredini kot komandni most in je povezovalni element med različnimi enotami. Delavnice so v popolnoma zastekljenem delu, ki omogoča prodor svetlobe in najboljše možnosti za delo. Arhitektura mora biti prilagojena sodobnemu času in izražati svojo

	<p>funkcijo, so zagovarjali arhitekti funkcionalizma.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Blok z delavnicami je oblikovno najdramatičnejši, saj sta dve steni tega trinadstropnega krila v celoti iz stekla. Steklена zavesa elegantno steče prek vogala stavbe, brez vogalnih poudarkov ali prekinitev. S tem deluje res lahko. Bila je zamišljena tudi kot označevalka, ki je z radikalno strukturo namenjena povsem novi skupnosti naprednih duhov. ♦ Stena naj ne ločuje več, temveč povezuje, je bila misel, ki je vodila Gropiusa pri delu. V tem je zelo aktualen še za današnji čas, saj arhitektura stremi po tem, da bi se notranjščina prosto prelivala v zunanji prostor brez jasnih ločnic in pregrad. Arhitekt je steno razbremenil nosilne funkcije, tako da je nosilnost prevzela sekundarna jeklena ali betonska mreža. Stene so tako samo še zavese, ki varujejo notranjščino pred dežjem, mrazom in hrupom. ♦ Čeprav čisto vsi elementi, uporabljeni pri gradnji, niso bili iz strojne proizvodnje, so popolnoma odsevali to novo strojno estetiko in tako tudi ustrezno simbolizirali usmeritev Bauhauasa v sintezo umetnosti in industrije, spoj izobraževalne ustanove in družbenega mikrokozmosa. Prva leta v Dessauu so bila vrhunec mednarodne slave te šole in hkrati najustvarjalnejša za Gropiusa. ♦ Gropius se je zavzemal za »celovito umetnost«, pri kateri naj bi se povezovale in združevale v celoto vse vrste umetnosti – od arhitekture do oblikovanja, od slikarstva do kiparstva – in se prepletale z drugimi umetnostmi. Take zamisli so se morale izraziti v konkretni arhitekturi. ♦ S stavbo je želel tudi opozoriti, da je treba premostiti razliko med umetnostjo in industrijo. ♦ Če gledamo poslopje iz zraka, je podobno letalskim propelerjem, ki so jih izdelovali v okolici Dessaua. Gropius je razmišljal o razvoju letalstva in želel je, da so njegove stavbe namenjene tudi pogledu iz zraka.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Bauhaus je bil ustanovljen v Weimarju leta 1919, zato da bi postal nova oblika šole za oblikovanje. Njegov ustanovitelj in direktor je bil Walter Gropius, ki je, ko se je šola preselila v Dessau, tam zgradil novo šolsko poslopje. V bližini je postavil tudi hiše zase in za profesorje. ♦ Bauhaus je prelomnica v pedagoških načinih poučevanja umetniških predmetov. Šola je slovela po eksperimentalnih in novih prijemih, ki jih umetniške šole večinoma uporabljajo še danes. Umetniki, ki so se na njej šolali, naj bi z dobrim industrijskim oblikovanjem ustvarjali boljšo družbo. Industrijska proizvodnja je namreč izdelke pocenila in tako je kakovostno oblikovanje postalo dostopno najširšemu krogu kupcev. ♦ Med učitelji na Bauhausu je bila cela vrsta najpomembnejših umetnikov tistega časa: Vasilij Kandinski, Paul Klee, László Moholy - Nagy, Lyonel Feininger, Oskar Schlemmer, med zadnjimi so prišli Naum Gabo, Ludwig Mies van der Rohe in Josef Albers. ♦ Ko so nacisti leta 1933 šolo zaprli, se je bila večina profesorjev prisiljena izseliti v ZDA. Tam so kot profesorji na pomembnih univerzah postali vir za preporod ameriške umetnosti po 2. svetovni vojni (Josef Albers, Ludwig Mies van der Rohe). ♦ Od slovenskih umetnikov najdemo med študenti za kratek čas (zima 1923–1924) edino Avgusta Černigoja. ♦ Steklo, jeklo in železobetonski so bili materiali, iz katerih je Gropius s to stavbo ustvaril prelomnico v razvoju moderne arhitekture in uresničil modernistično vodilo, da naj oblika sledi funkciji. ♦ Stavba Bauhauasa je ključno Gropiusovo arhitekturno delo. Z drzno uporabo stekla v obliki velikanskih prosojnih površin, jasno prostorsko členitvijo in funkcionalno ureditvijo celote ter domišljeno sintezo arhitekture, notranje opreme in pohištva je postala paradigma modernega gibanja.
5	♦ (Osebno mnenje o umetnini z utemeljitvijo)

8. naloga

EO	Odgovori
1	♦ Mark Rothko, <i>Številka 8</i> , 1952 (sredina 20. stoletja ali kmalu po 2. svetovni vojni), olje na platnu, 205,1 x 173 cm (večje mere), zasebna last, ZDA, abstraktni ekspresionizem (tudi ameriški povojni modernizem)
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika je zasnovana izjemno preprosto. Njen format pokončnega pravokotnika, ki se že približuje kvadratu, členijo ležeči pravokotniki, dva večja, spodnji rdeči in zgornji beli, ter več ožjih v sredini, ki se spreminjajo v črte. ♦ Pravokotniki se zdijo, da so naloženi drug na drugem, saj vsako od naslikanih plasti, podlago v bež barvi in nanjo naložen irumeni pravokotnik, zaznamo, kako pronica skozi zgornje plasti barve. ♦ Te učinke je slikar dosegel s slikanjem z lazurnimi nanosi. V zgodnjem obdobju se je Rothko

	<p>veliko ukvarjal z akvareloom, za katerega je značilno prav pronicanje spodnjih skozi zgornje barvne opne.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Rothko praviloma uporablja barve, ki so si blizu v tonskih vrednostih. S tem doseže blago premikanje očesa, saj bi svetlo-temni kontrast preveč razbil slikovno harmonijo. Tudi oblike niso strogo geometrično urejene, temveč mehko zaključene, podobne so oblačkom, tako da njihov rob neenakomerno prehaja v podlago. ♦ Do leta 1958 so prevladovale žareče barve, potem je njegova paleta precej potemnela; namesto rdeče, oranžne in rumene je začel uporabljati rjavo, črno in olivno zeleno. ♦ Moč barve se zaradi različnega presevanja spodnjih plasti v vsakem detajlu spreminja ter pozornega gledalca vodi od vtisa hipnosti do popolnega prevzetja in stapljanja s sliko. ♦ Čeprav je slika naslikana ploskovito, daje vtis razširjenega prostora.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kompozicija je zelo značilna za Rothkovo slikarstvo, saj se razen v nekaj slikah, ko je pravokotnike na sliki obrnil v pokončni smeri, skoraj ni oddaljil od ležečih pravokotnikov barvnih polj na pokončnem pravokotniku slike. Tako je ustvarjal kompozicije, pri katerih sta vodoravna in navpična smer v ravnotežju. Če se zživimo še v vlogo gledalca njegovih slik, si lahko zamišljamo, kako se pred nami, ko zremo v sliko, odpirajo vedno nova barvna obzorja, ki jih predstavljajo ležeči pravokotniki, naplasteni na sliki in naloženi od njenega spodnjega do zgornjega roba. ♦ Rothkove slike so praviloma velikih mer, s čimer jim dejansko uspe, da se gledalec počuti, kakor bi se potopil v bazenu obarvane svetlobe. Z nasičenimi pigmenti slika žari in seva v prostor okrog sebe ter tako ustvarja močno čustveno razpoloženje. Zaradi spreminjajoče se svetlobe in utripajočih barv Rothkova velika platna učinkujejo, kakor da so v neprestanem gibanju. Materialnost je premagana, slika deluje kot vrata v novo resničnost, višjo stopnjo zavesti. ♦ V Rothkovem delu so oblikovne značilnosti tesno prepletene z vsebinskimi, čeprav dobimo vtis, da je vsebina njegovih del predvsem likovna. ♦ Rothkova dela nimajo povednih naslovov, ki bi označevali predmetno snov. Večino svojih del je poimenoval z barvami ali številkami. ♦ Kljub prevladujoči vlogi oblike in barve na sliki je rad poudarjal, da v njegovem delu razmerje med obliko in barvo sploh ni v ospredju. Vse, čemur se je hotel posvečati kot slikar, tako pravi sam, je, kako izraziti osnovna, najgloblja človeška čustva, tragičnost, ekstatičnost ali pogubljenje. ♦ Njegove slike na gledalce učinkujejo na čustveni ravni in jih lahko pripravijo do izjemnih čustvenih stanj, da doživijo kakšno spoznanje ali se zjočejo pred njimi. ♦ Slikarji njegove generacije so poudarjali, da je bistveno poglobljanje navznoter, v same sebe, ne pa kritično ali povzdigujoče opazovanje in odslikavanje sveta in družbe okoli nas. ♦ Rothko je zahteven do gledalca svojih slik, meni, da njegove slike niso za vsakogar, temveč samo za tiste, ki so se pripravljene dovolj poglobiti v slikarsko izkušnjo. Slika ustvarja tako imenovani vmesni prostor, ki zaobjame gledalca in mu ponuja posvečeno duhovno oziroma mistično doživetje barvnih ploskev ter odnosov med barvami. ♦ To je slika, namenjena kontemplaciji. Rothko je želel, da bi svet, ki ga ogrožajo katastrofe, našel v njegovih delih mirnost, odmaknjenost in možnost transcendence. V 20. stoletju so neverujoči umetniki ustvarjali najbolj posvečene slike za sodobnega človeka.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Na njegovo delo so vplivali: judovska vera z bogom, ki nima konkretne podobe, saj je izviral iz judovske družine, pa tudi krščanska vera, starodavni miti, obredi, psihoanaliza (predvsem C. G. Jung), občudoval je grško in shakespearjansko tragedijo. ♦ Od preteklih umetnostnih slogov so ga pritegovali romantika, nadrealizem in evropska tradicija abstraktnega slikarstva, pa tudi van Goghovo odslikavanje čustev z barvami in oblikami. Nanj je vplivalo nadrealistično slikarstvo, ki se je veliko ukvarjalo z nezavednimi plastmi človeške psihe. ♦ Mark Rothko je pomemben predstavnik abstraktnega ekspresionizma, ki velja za prvo umetnostno gibanje, s katerim so postale ZDA po 2. svetovni vojni velesila tudi na kulturnem področju. Je pionir slikarstva barvnega polja. ♦ Je tudi en pomembnejših predstavnikov newyorške šole, ki se je oblikovala po 2. svetovni vojni po zgledu pariške. ♦ Rothkovo razmišljanje o abstraktni sliki je hkrati izhodišče za njeno razumevanje v sodobni umetnosti. ♦ Iskanje čistosti izraza in jasnosti ideje ga je v obdobju kmalu po 2. svetovni vojni pripeljalo do abstraktnega upodabljanja, ko je odkril, da lahko svoje ideje in čustva najbolje posreduje v barvi in obliki. ♦ Mark Rothko je po rodu iz Latvije in se je kot deček z družino preselil v ZDA. Podobno kakor on je bilo tudi veliko drugih pomembnih ameriških umetnikov priseljencev iz Evrope.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Bil je samouk, saj se je učil tako, da je, ko se je preselil v New York, obiskoval razstave in ateljeje slikarjev. ♦ Rothko je imel do slikarstva posvečen odnos, obravnaval ga je versko vzvišeno. Njegov atelje je bilo njegovo svetišče, v katero je spustil le malokoga. ♦ Vse življenje je trpel za depresijo in je leta 1970 naredil samomor. ♦ Njegovo najpomembnejše delo je oprema kapele v Houstonu (Teksas, ZDA), namenjene vsem svetovnim veroizpovedim. Njenega odprtja, zdaj jo imenujemo Rothkova kapela, leta 1971 ni dočakal.
5	♦ (Osebno mnenje o umetnini z utemeljitvijo)